

Anomus, jossa pyydetään Eduskunnan suostumusta edustajan syytteeseen panemiseen.

Eduskunnalle.

Sen johdosta, että kansanedustaja Lauri Ilmari Järvi on eduskunnassa 3 p:nä lokakuuta 1947 käsiteltäessä kuluvan vuoden talousarvioehdotusta käyttämässään puheenvuorossa (painetun pöytäkirjan sivulla 1520), lainatessaan erästä Haminan Kansallisten Nuorten keskusliitolleen lähettämää kirjettä, väittänyt allekirjoittaneen Haminan Kansallisten Nuorten jäsenenä toimineen Valpon palkkaamana agenttina ja tämän väitteensä tueksi esittänyt muun muassa, että minä olisin heinäkuussa 1946 liittynyt Valpon palvelukseen ja näihin aikoihin saanut työnantajaltani Helsingistä suuremman rahasumman käytettäväkseni ja että olisin vuokraemäntäni kuullen soittanut puhelimella Helsinkiin valtiollisen poliisin päällikölle ja pyytänyt siirtoa muualle, koska olisin mielestäni

liian tunnettu paikkakunnalla, sekä kaiken lisäksi, että minä olisin myöntänytkin toimineeni Valpon asiamiehenä, niin ja kun mainitunlaiset törkeät, täysin perättömät ja ilmeisesti sairaalloisen vilkkaan mielikuvituksen synnyttämät väitteet ovat saattaneet minut halveksimisen alaiseksi ja kaiken lisäksi tehneet ammattini harjoittamisen melkein mahdottomaksi, rohkenen kunnioittaen pyytää, että eduskunta valtiopäiväjärjestyksen säätämässä järjestyksessä antaisi minulle VJ:n 13 §:ssä edellytetyn eduskunnan suostumuksen siihen, että minä saisin Helsingin kaupungin raastuvanoikeudessa asettaa kansanedustaja Järven syytteeseen julkisesti tehdystä herjauksesta ja siinä yhteydessä näyttää hänen väitteittensä perättömyyden.

Helsingissä 16 päivänä helmikuuta 1948.

Kauko Kemiläinen.

Liikemies Helsingin kaupungista.

**Perustuslakivaliokunnan mietintö
N:o 106 anomuksen johdosta, jossa pyydetään suostu-
musta edustajan syytteeseen panemiseen.**

Eduskunta on pöytäkirjanottein 2 päivästä maaliskuuta 1948 perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi lähettänyt liikemies Kauko Kemiläisen 16 päivänä helmikuuta 1948 päivätyssä kirjelmässä tehdyn anomuksen, jossa pyydetään eduskunnan suostumusta edustaja Lauri Ilmari Järven syytteeseen panemiseen tämän 3 päivänä lokakuuta 1947 eduskunnassa käyttämässä puheenvuorossa esittämän, liikemies Kemiläistä koskeneen lausuman vuoksi, jonka anomuksen tekijä katsoo häneen kohdistuneeksi, julkisesti tehdyksi herjaukseksi. Tämän johdosta perustuslakivaliokunta esittää seuraavaa.

Valtiopäiväjärjestyksen 13 §:n mukaan, sellaisena kuin se on 3 päivänä marraskuuta 1944 annetussa laissa, edustajaa ei voida panna syytteeseen hänen valtiopäivillä lausumiensa mielipiteiden taikka muun asiain käsittelyssä noudattamansa menettelyn tähden, jollei eduskunta päätöksellä, jota vähintään viisi kuudesosaa annetuista äänistä on äänestyksessä kannattanut, ole siihen suostunut. Tässä säännöksessä ilmenevä, edustajan parlamentaariseen koskemattomuuteen liittyvä lausuntoja toimintavapauden periaate on eri maiden valtiosäännöissä yleisesti tunnustettu sen vuoksi, että kansanedustuslaitos voisi täyttää sille kuuluvat tehtävät. Parlamentaarisen koskemattomuuden turvin edustaja voi vapaasti lausua mielipiteensä käsiteltävinä olevista asioista, arvostella suoritettuja toimenpiteitä ja tuoda esille sellaisia epäkohtia tai muita seikkoja, joiden esittämistä hän pitää maan edun vaatimana.

Puheena olevaa lausunto- ja toimintavapautta ei kuitenkaan ole tarkoitettu väärinkäytettäväksi. Valtiopäiväjärjestyksen 11 §:ssä säädetään, että edustaja on velvollinen toimessaan noudattamaan oikeutta ja totuutta, ja 58 §:n mukaan edustajan tulee esiintyä vakaasti ja

arvokkaasti käyttämättä loukkaavia, pilkallisia tai muuten sopimattomia sanoja hallituksesta tahi yksityisestä henkilöstä. Viimeksi mainitun pykälän mukaan edustaja vastaan voidaan ryhtyä kurinpitotoimiin taikka eduskunta voi päättää, että asianomainen on asetettava tuomioistuimessa syytteeseen. Nämä samoin kuin valtiopäiväjärjestyksen 13 §:n säännökset osoittavat, että parlamentaarisen koskemattomuuden väärinkäyttämistä vastaan on edustajan lausunto- ja toimintavapaudelle laissa asetettu rajoja. Parlamentaarista koskemattomuutta ei ole tarkoitettu ulotettavaksi ilmeisesti rikollisen toiminnan suojaksi. Tämä käy ilmi muun muassa siitä, että edustaja voidaan joko tehdyn pyynnön johdosta annetun suostumuksen perusteella tai eduskunnan aloitteestakin asettaa syytteeseen. Toisaalta eduskunnan suostumukseen valtiopäiväjärjestyksen 13 §:n mukaan vaadittava suuri määräenemmistö, viisi kuudesosaa annetuista äänistä, osoittaa osaltaan, että eduskunnassa tapahtuvaa edustajan toimintaa on rikosoikeudelliselta kannalta arvosteltava väljemmin kuin vastaavaa toimintaa eduskunnan ulkopuolella.

Kun edustajan koskemattomuudesta annettujen säännösten tarkoituksena on suojata kansanedustuslaitoksen tehtävien täyttämistä, ei esim. sillä seikalla, mitä mieltä asianomainen edustaja itse on häntä koskevan pyynnön aiheellisuudesta, ole merkitystä asiaa ratkaistaessa eikä eduskunnan asiana ole muutoinkaan tutkia kysymystä asianomaisen edustajan syyllisyydestä. Ratkaisu on tehtävä vertailemalla sanottua kansanedustuslaitoksen toiminnan turvaamista tarkoittavaa etua siihen yleiseen etuun, joka vaatii, että rikokset saatetaan syytteeseen ja rikokseen syylliset saavat rangaistuksen. Tällöin on kiinnitettävä huomiota muun muassa siihen, näyttääkö

edustajan lausunto olevan tehty ilkkivalta tai tarkoitettu loukkaukseksi vai vakaaksi, asialliseksi arvosteluksi ja ovatko esitetyt väitteet ilmeisesti perättömiä sekä miten törkeästä rikoksesta saattaa olla kysymys.

Siinä edustaja Järven lausunnossa, jonka johdosta puheena oleva anomus on tehty, arvostellaan valtiollisen poliisin toimintaa ja siitä aiheutuvia kustannuksia. Anomuksen tekijää koskeva lausuma on esitetty esimerkkinä mainitun viranomaisen väitteistä toimintamuodoista tarkoittamatta häntä yksityisenä henkilönä. Kun tätä lausuntoa näin ollen tarkastellaan aikaisemmin esitetyn valossa, perustuslakivalio-

Helsingissä 9 päivänä maaliskuuta 1948.

Asian käsittelyyn ovat valiokunnassa otaneet osaa puheenjohtaja Ahmavaara, varapuheenjohtaja Kujala ja jäsenet Annala, von Born, Jern, Karvonen, Kivisalo, Kytö-

kunta ei ole tullut siihen käsitykseen, että lausunto olisi kohdistettu anomuksen tekijään tavalla, jota olisi pidettävä parlamentaarisen koskemattomuuden väärinkäyttämisenä varsinkaan nykyisissä, edelleen epävakaisissa oloissa, joissa edustajan arvostelu- ja lausuntovapauden ylläpitämisellä on vielä suurempi merkitys kuin säännöllisissä oloissa.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, perustuslakivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi olla suostumatta puheena olevaan anomukseen.

maa, Kölli, Paasivuori, Palovesi, Puumalainen, Pärssinen, U. Raatikainen ja Stenberg sekä varajäsen Antila.

Vastalause.

Allekirjoittaneet eivät voi yhtyä valiokunnan enemmistön käsitykseen käsiteltävänä olevassa asiassa. Edustajan tulee tosin olla suojattu rettelöineiltä ja syyteiltä eduskunnassa lausumiensa mielipiteiden johdosta, mutta hänen oikeussuojaansa ei saada ulottaa niin kauas, että se loukkaa yksityisen kansalaisen oikeussuojaa. Jos joku eduskunnassa lausuu sellaista, joka loukkaa nimettyä yksityistä kansalaista, ei tätä ole estettävä hakemasta oikeudenkäyntiteitse hyvitystä, mikäli lausunto on sellainen, että sitä voidaan pitää kunnianloukkauksena. Näin ollen eduskunnan tulee olla hyvin vapaamielinen, kun on ratkaistava, annetaanko suostumus syytteeseen panemiseen. Eduskunta ei tällöin tietenkään ota kantaa siihen kysymykseen, onko tehty väite ollut perätön vai aiheellinen tai voiko se ylipäänsä olla rangais-

tava, vaan harkitsee vain, onko tapaus sellainen, että siinä voi olla kysymys henkilökohtaisesta loukkauksesta. Kun esillä olevassa tapauksessa asia voi olla näin, olemme me yhtäpitävästi edellä esitettyjen periaatteiden kanssa sitä mieltä, ettei eduskunnalla ole syytä kieltää suostumustaan kysymyksessä olevaan syytteeseen. Siten välttyttäisiin myös luomasta sellaista arveluttavaa ennakkotapausta, että edustaja saisi koskemattomuutensa turvin syytteeseen joutumatta lausunnoissaan loukata yksityisiä kansalaisia, ilman että näille olisi mahdollista puolustaa itseään ja saada hyvitystä, mikäli heitä on aiheettomasti syytetty. Tämän vuoksi meidän sallittaneen ehdottaa,

että Eduskunta hyväksyisi tehdyn, syytteeseen panemista koskevan pyynnön.

Helsingissä 9 päivänä maaliskuuta 1948.

Ernst von Born.

Levi Jern.